

propriarum operationum. Naturalia autem principia ad ea ordinantur quae sunt naturaliter. Sunt igitur aliqua operationes naturaliter homini convenientes, quae sunt secundum se rectae, & non solum quasi lege positae.

3. Præterea. Quorumcumque est natura determinata, oportet esse operationes determinatas quae illi naturae convenient: propria enim operatio uniuscujusque naturam ipsius sequitur. Constat autem hominum naturam esse determinatam. Oportet igitur operationes esse aliquas secundum se homini convenientes.

4. Adhuc. Quicumque est aliquid naturale, oportet etiam esse naturale id sine quo illud haberi non potest: natura enim non deficit in necessariis. Est autem homini naturale quod sit animal sociale: quod ex hoc ostenditur quod unus homo solus non sufficit ad omnia quae sunt humanae vitae necessaria. Ea igitur sine quibus societas humana conservari non potest, sunt homini naturaliter convenientia. Hujusmodi autem sunt, unicuique quod suum est conservare, & ab injuriis abstinere. Sunt igitur aliqua in humanis actibus naturaliter recta.

5. Amplius. Supra ostensum est quod omnis homo naturaliter hoc habet quod utatur rebus inferioribus ad suae vitae necessitatem. Est autem aliqua mensura determinata secundum quam usus praedictarum rerum humanae vitae est convenientis: quae quidem mensura, si praetermittatur, fit homini nocivum, sicut apparet in sumptione inordinata ciborum. Sunt igitur aliqui actus homini naturaliter convenientes.

6. Item. Secundum naturalem ordinem corpus hominis est propter animam, & inferiores virtutes animae propter rationem, sicut & in aliis rebus materia est propter formam, & instrumenta propter principalem agentem. Ex eo autem quod est ad aliud ordinatum, dicitur ei auxilium provenire, non autem aliquid impediendum. Est igitur naturaliter rectum quod sic procuretur ab homine corpus, & inferiores vires animae, ut ex hoc & actus rationis, & bonum ipsius minime impediatur, magis autem juvetur. Si autem secus accideret, erit naturaliter peccatum. Violentiae igitur, & comessationis, & inordinatus venereorum usus, per quae actus rationis impeditur, & subditi passionibus, quae liberum iudicium rationis esse non sinunt, sunt naturaliter mala.

7. Præterea. Unicuique naturaliter convenient ea quibus tendit in suum finem naturalem; quae autem contrario se habent, sunt ei naturaliter inconvenientia: ostensum est enim supra cap. cxii. hujus Lib. quod homo naturaliter ordinatur in Deum sicut in finem. Ea igitur quibus homo inducitur in cognitionem, & amorem Dei, sunt naturaliter recta; quaecumque vero è contrario se habent, sunt naturaliter homini mala. Pater igitur quod bonum, & malum in humanis actibus non solum sunt secundum legis positionem, sed etiam secundum naturalem ordinem.

Hinc est quod in Psalm. xviii. 10. dicitur, quod iudicia Domini sunt vera, justificata in semetipsis.

Per hoc autem excluditur positio dicentium, quod iusta, & recta sunt secundum legem posita.

CAPUT CXXX.

De consiliis quae dantur in lege divina.

I. Part. quest. cviii. art. 4.

Quia vero optimum hominis est ut mente Deo adhæreat, & rebus divinis; impossibile autem est quod homo intense circa diversa occupetur: ad hoc quod liberius feratur in Deum mens hominis, dantur in divina lege consilia, quibus homines ab occupationibus presentis vitae, quantum possibile est, retrahantur, terrenam vitam agentes. Hoc autem non est ita necessarium homini ad iustitiam, ut sine eo iustitia esse non possit: non enim virtus, & iustitia tollitur, si homo secundum ordinem rationis corporalibus, & terrenis rebus utatur: & ideo hujusmodi divinae legis admonitiones dicuntur consilia, & non præcepta, in quantum suadet homini ut propter meliora minus bona praetermittat. Occupatur autem humana sollicitudo secundum communem modum humanae vitae erga tria. Primo quidem circa propriam personam, quid agat, aut ubi conversetur; secundo autem circa personas sibi conjunctas, praecipue uxorem, & filios; tertio circa res exteriores procurandas, quibus homo indiget ad sustentationem vitae. Ad amputandam igitur sollicitudinem circa res exteriores datur homini in lege divina consilium paupertatis, ut scilicet res hujus mundi abiciat, quibus animus ejus sollicitudine aliqua implicari posset: hinc est quod Dominus dicit Matth. xix. 21. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quae habes, & da pauperibus; & veni, sequere me.* Ad amputandam autem sollicitudinem uxoris, & filiorum datur homini consilium de virginitate, vel continentia: hinc est quod dicitur I. Corinth. vii. 25. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo; consilium autem do: & hujusmodi consilii rationem assignans, subdit: Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisis est. Ad amputandam autem sollicitudinem hominis etiam circa se ipsum, datur consilium obedientiae, per quam homo dispositionem suorum actuum committit superiori: propter quod dicitur Heb. ult. 17. *Obedite præpositis vestris, & subjacetis eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddaturi.**

Quia vero summa perfectio humanae vitae in hoc consistit quod mens hominis Deo vacet; ad hanc autem mentis vacationem praedicta tria maxime videntur disponere: convenienter ad perfectionis statum pertinere videntur, non quasi ipsae sint perfectiones, sed quia sunt dispositiones quaedam ad perfectionem, quae consistit in hoc quod Deo vacetur. Et hoc expresse ostendunt verba Domini paupertatem suadentis, cum dicit Matth. xix. 21. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quae habes, & da pauperibus; & sequere me,* quasi in sua sequela vitam perfectionis constituens. Possunt etiam dici perfectionis effectus, & signa. Cum enim mens vehementer amore, & desiderio alicujus rei afficitur, consequens est quod alia postponat. Ex hoc igitur quod mens hominis amore, & desiderio ferventer in divina fertur, in quo perfectionem constare manifestum est, consequitur quod omnia quae ipsum possunt retardare quo minus feratur in Deum, abiciat, non solum rerum curam, & uxoris, & prolis affectum, sed etiam sui ipsius: & hoc signant verba Scripturae: dicitur enim Cant. viii.

7. Si

7. *Si dederit homo omnem substantiam domus suae (1) ad mercandam dilectionem, quasi nihil computabit eam: & Matth. xiiii. 45. Simile est regnum caelorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, abiit, & vendidit omnia quae habuit, & comparavit eam: & ad Philip. iiii. 7. Quae mihi aliquando fuerunt lucra, (2) arbitratus sum ut stercora, ut Christum lucrificarem.*

Quia igitur praedicta tria dispositiones ad perfectionem sunt, & effectus, & signa, convenienter qui praedicta tria Deo vovent, in statu perfectionis esse dicuntur. Perfectio autem ad quam praedicta disponunt, in vacatione mentis circa Deum consistit: unde & praedictorum professores, religiosi dicuntur, quasi se Deo, & sua in modum cujusdam sacrificii dedicantes, & quantum ad res per paupertatem, & quantum ad corpus per continentiam, & quantum ad voluntatem per obedientiam. Religio igitur in cultu divino consistit, ut supra dictum est.

CAPUT CXXXI.

Rationes impugnantium voluntariam paupertatem.

Fuerunt autem aliqui paupertatis propositum improbant, contra evangelicam doctrinam: quorum primus Vigilantius invenitur: quem tamen postmodum aliqui sunt secuti, dicentes se esse legis doctores, non intelligentes neque quae loquuntur, neque de quibus affirmant (I. Timoth. i. 5.) qui ad hoc his, & similibus rationibus sunt inducti.

1. Naturalis enim appetitus requirit ut unumquodque animal sibi provideat in necessariis suae vitae: unde animalia quae non quolibet tempore anni necessaria suae vitae invenire possunt, quodam naturali instinctu ea quae sunt suae vitae necessaria, congregant illo tempore quo inveniri possunt, & ea conservant, sicut patet de apibus, & formicis. Homines autem ad suae vitae conservationem multis indigent, quae non omni tempore inveniri possunt. Inest igitur naturaliter homini quod congreget, & conservet ea quae sunt sibi necessaria. Est igitur contra legem naturalem omnia congregata dispergere per paupertatem.

2. Adhuc. Naturalem affectum habent omnia ad ea quibus esse suum conservatur, in quantum omnia esse appetunt. Sed per substantiam exteriorum bonorum vita hominis conservatur. Sicut igitur ex naturali lege unusquisque suam vitam conservare tenetur, ita & exteriorum substantiam. Sicut est ergo contra legem naturae quod aliquis sibi manum injiciat, ita & quod aliquis necessaria vitae sibi subtrahat per voluntariam paupertatem.

3. Amplius. Naturaliter homo est animal sociale, ut supra dictum est. Societas autem inter homines conservari non posset, nisi unus alium juvaret. Est igitur naturale hominibus quod unus alium in necessitatibus juvet. (3) Ab hoc autem auxilio ferendo se faciunt impotentes quae exteriorum substantiam abiciunt, per quam plurimum aliis auxilium fertur. Est igitur contra naturalem instinctum, & contra amicitiae, & charitatis bonum, quod homo per voluntariam paupertatem omnem substantiam mundi abiciat.

4. Item. Si habere substantiam hujus mundi, malum est; bonum est autem proximis liberare à malo,

(1) Vulgata: pro dilectione, quasi nihil despiciet. (2) Vulgata: haec arbitratus sum propter Christum detrimentum... propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrificarem.

(3) An ad hoc auxilium ferendum? (4) Vulgata non habet sed: & post pauca habet aut egestate pro egestate.

malum autem eos in malum ducere; consequens est quod dare alicui indigenti substantiam hujus mundi, sit malum; auferre autem habenti, bonum sit: quod inconveniens est. Est igitur bonum habere substantiam mundi. Eam igitur per voluntariam paupertatem totaliter abicere, malum est.

5. Præterea. Occasiones malorum vitandae sunt. Est autem paupertas occasio mali, quia propter eam ad furra, adulationes, perjuriam, & his similia aliqui inducuntur. Non est igitur paupertas voluntarie assumenda, sed magis ne adveniat, vitanda.

6. Amplius. Cum virtus consistat in medio, utraque extrema corrumpunt. Est autem virtus liberalitas quaedam quae dat danda, & retinet retinenda, & non retinenda; est autem & vitium in plus quod omnia dentur: quod faciunt qui voluntarie paupertatem assumunt. Est ergo hoc vitiosum, & prodigalitati simile.

Haec autem rationes auctoritate sacrae Scripturae confirmari videntur: dicitur enim Proverb. xxx. 8. *Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi; (4) sed tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam, Quis est Dominus? & egestate compulsus furer, & perjurer nomen Dei mei.*

CAPUT CXXXII.

Rationes impugnantium particulares modos vivendi in paupertate.

Videtur autem haec quaestio magis urgere, si quis specialius exequatur modos quibus necesse est vivere eos qui voluntariam paupertatem sectantur. Est enim unus modus vivendi quod possessiones singulorum vendantur, & de pretio omnes communiter vivant: quod quidem sub Apostolis servatum videtur in Hierusalem: dicitur enim Act. iv. 34. *Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum; & dividebatur singulis prout cuique opus erat.*

1. Hic autem modus non videtur efficaciter providere humanae vitae. Primo quidem, quia non est facile quod plures habentes magnas possessiones hanc vitam assumant: & si conferatur inter multos pretium quod ex possessionibus paucioribus divitum assumptum est, non sufficit in multam tempus. Deinde quia possibile, & facile est hujusmodi pretium vel fraude dispensatorum, vel furto, aut rapina deperire. Remanebunt igitur illi qui talem paupertatem sectantur, absque sustentatione vitae.

2. Item. Multa accidentia sunt quibus homines coguntur locum mutare. Non igitur erit facile providere his quos oportet forte per diversa loca dispergi, de pretio assumpto de possessionibus in commune redacto.

Est autem alius modus ut possessiones habeant communes, ex quibus singulis provideatur prout cuique opus fuerit, sicut in monasteriis plurimis observatur. Sed nec hujusmodi modus videtur conveniens.

1. Possessiones enim terrenae sollicitudinem afferunt & propter procuracionem fructuum, & propter

li

2. Item. Multa accidentia sunt quibus homines coguntur locum mutare. Non igitur erit facile providere his quos oportet forte per diversa loca dispergi, de pretio assumpto de possessionibus in commune redacto.

Est autem alius modus ut possessiones habeant communes, ex quibus singulis provideatur prout cuique opus fuerit, sicut in monasteriis plurimis observatur. Sed nec hujusmodi modus videtur conveniens.

defensionem earum contra fraudes, & violentias; & tanto majorem, & à pluribus oportet haberi solitudinem, quanto majores possessiones esse oportet quæ sufficient ad plurimum sustentationem. Deperit igitur hoc modo finis voluntariæ paupertatis, ad minus quantum ad multos, quos oportet esse circa procurandas possessiones sollicitos.

2. Item. Communis possessio solet esse causa discordiæ: non enim videntur litigare qui nihil habent commune, ut Hispani, & Persæ; sed qui simul habent aliquid commune: propter quod etiam inter fratres sunt jurgia. Discordia autem maxime impedit vocationem mentis circa divina, ut cap. cxxviii. dictum est. Videtur igitur iste modus vivendi impedire finem voluntariæ paupertatis.

Adhuc autem est tertius modus vivendi, ut de laboribus manuum suarum vivant qui voluntariam paupertatem sectantur: quem quidem vivendi modum Paulus Apostolus sequebatur, & aliis observandum suo exemplo, & institutione dimisit: dicitur enim II. Thess. 111. 8. *Non gratis panem manducavimus ab aliquo; sed in labore, & fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem vestrum gravaremus: non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam & cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult laborare, non manducet.* Sed nec iste modus vivendi videtur esse conveniens.

1. Labor enim manualis necessarius est ad sustentationem vitæ, secundum quod per ipsum aliquid acquiritur. Vanum autem videtur quod quis relinquit illud quod necessarium est, iterum acquirere laboret. Si igitur post voluntariam paupertatem est necessarium iterum acquirere unde aliquis sustentetur per laborem manuum, vanum fuit illa dimittere omnia quæ habebat ad sustentationem vitæ.

2. Adhuc. Voluntaria paupertas ad hoc consultatur ut per eam aliquis disponatur ad expeditius sequendum Christum, per hoc quod à solitudinibus sæcularibus liberatur. Majorem autem solitudinem requirere videtur quod aliquis proprio labore sibi victum acquirat, quam quod his quæ habuit, utatur ad sustentationem vitæ, & præcipue si habuit possessiones moderatas, aut etiam aliqua mobilia ex quibus in promptu erat ut sumeret victus necessaria. Non igitur vivere de laboribus manuum videtur esse conveniens proposito assumendum voluntariam paupertatem.

3. Adhuc autem accedit quod etiam Dominus solitudinem terrenorum à discipulis removens, sub similitudine volucrum, & liliorum agri, videtur eis laborem interdicere manuum: dicit enim Matth. vi. 26. *Respicite volatilia cæli, quoniam neque serunt, neque congregant in horrea: & iterum 28. Considerate lilia agri, quomodo crescunt, & non laborant, neque nent.* Videtur autem hic modus vivendi insufficientis: nam multi sunt perfectionem vitæ desiderantes quibus non suppetit facultas, aut ars, ut possint laborem manuum vitam transigere; quia non sunt in his nutriti, nec instructi. Sic enim melioris conditionis essent ad perfectionem vitæ capessendam rustici, & opifices quam qui sapientiæ studio vacaverunt, & in divitiis, & in deliciis quas propter Christum deserunt, sunt nutriti. Contingit etiam aliquos voluntariam paupertatem assumentes infirmari, aut alias impediri quo minus operari possint. Sic ergo remanent destituti necessariis vitæ.

4. Item. Non modici temporis labor sufficit ad necessaria vitæ querenda: quod patet in multis qui

totum tempus ad hoc expendunt, vix tamen sufficientem sustentationem acquirere possunt. Si autem voluntariam paupertatem sectantes oporteret laborem manuali victum acquirere, sequeretur quod circa hujusmodi laborem majus tempus suæ vitæ consumerent, & per consequens impedirentur ab aliis magis necessariis actionibus, quæ etiam magnum tempus requirunt, sicut sunt studium sapientiæ, & doctrina, & hujusmodi alia spiritualia exercitia: & sic paupertas voluntaria magis impediret perfectionem vitæ quam ad ipsam disponderet.

Si quis autem dicat, quod labor manualis necessarius est ad tollendum otium; hoc non sufficit ad propositum. Melius enim esset tollere otium per occupationes in virtutibus moralibus quibus deservunt organice divitiæ, puta in elemosinis faciendis, & aliis hujusmodi, quam per laborem manuum.

Præterea. Vanum esset dare consilium de paupertate ad hoc solum quod homines pauperes facti abstinerent ab otio, vitam suam laboribus manualibus occupantes, nisi ad hoc daretur quod nobilioribus exercitiis vacarent, quam illis quæ sunt secundum vitam communem hominum.

Si vero aliquis dicat, quod necessarius est labor manualis ad carnis concupiscentias domandas; hoc non est ad propositum: quærimus enim utrum sit necessarium quod victum per manuum laborem voluntariam paupertatem sectantes acquirant.

Præterea. Possibile est multis aliis modis domare concupiscentias carnis, scilicet per jejunia, vigiliis, & alia hujusmodi. Laborem etiam manuali ad hunc finem uti possent etiam divites, qui non habent necessitatem laborare propter victum querendum.

Invenitur autem & alius modus vivendi, ut scilicet voluntariam paupertatem sectantes vivant de his quæ ab aliis inferuntur, qui ad hanc perfectionem voluntariæ paupertatis proficere volunt, divitiis retinentes. Et hunc modum videtur Dominus cum suis discipulis observasse: legitur enim Lucæ vii. 11. quod mulieres quædam sequebantur Christum, & ministrabant illi de facultatibus suis. Sed iste etiam modus vivendi non videtur conveniens.

1. Non enim videtur rationabile quod aliquis dimittat sua, & vivat de alieno.

2. Præterea. Inconveniens videtur quod aliquis ab aliquo accipiat, & nihil ei rependat: in dando enim, & recipiendo æqualitas justitiæ servatur. Potest autem sustineri, quod illi de his quæ ab aliis inferuntur, vivant, qui eis serviunt in aliquo officio: propter quod & ministri altaris, & prædicatores, qui doctrinam, & alia divina populo dant, non inconvenienter videntur ab eis sustentationem vitæ accipere: dignus est enim operarius cibo suo, ut Dominus dicit Matth. x. 10. propter quod Apostolus dicit I. Corinth. ix. 14. quod Dominus ordinavit, ut hi qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant: sicut qui altari serviunt, cum altari participant. Illi ergo qui in nullo officio populo ministrant, inconveniens videtur, si à populo necessaria vitæ accipiant.

3. Item. Ille modus vivendi videtur esse aliis damnosus. Sunt enim quidam quos ex necessitate oportet aliorum beneficiis sustentari, qui propter paupertatem, & infirmitatem sibi non possunt sufficere: quorum beneficia oportet quod diminuatur, si illi qui voluntarie paupertatem assumunt, ex his quæ aliis dantur, debeant sustentari; cum homines non sufficient, nec sint prompti ad subveniendum magnæ multitudini pauperum: unde & Apostolus I. Timoth. v. mandat, quod si aliquis habet viduam ad

se

se pertinentem, eam sustentet, ut Ecclesia sufficiat his quæ vere viduæ sunt. Est igitur inconveniens ut homines paupertatem eligentes, hunc modum vivendi assumant.

4. Adhuc. Ad perfectionem virtutis maxime requiritur animi libertas; hæc enim sublata, de facili homines alienis peccatis communicant, vel expresse consentiendo, aut per adulationem leniendo, vel saltem dissimulando. Huic autem libertati magnum præjudicium generatur ex prædicto modo vivendi: non enim potest esse quin homo videatur offendere eum cuius beneficiis vivit. Prædictus igitur modus vivendi impedit perfectionem virtutis, quæ est finis voluntariæ paupertatis; & ita non videtur competere voluntarie pauperibus.

5. Amplius. Eius quod ex alterius voluntate dependet, facultatem non habemus. Sed ex voluntate dantis dependet quod ex propriis det. Non igitur sufficienter providetur in facultate sustentationis vitæ voluntariis pauperibus per hunc modum vivendi.

6. Præterea. Necesse est quod pauperes qui ex his quæ ab aliis dantur, sustentari debent, necessitates suas aliis exponant, & necessaria perant. Hujusmodi autem necessitas reddit contemptibiles mendicantes, & etiam graves: homines enim superiores se æstimant illis qui per eos sustentari necesse habent, & cum difficultate dant plurimi. Oportet autem eos qui perfectionem vitæ assumunt, in reverentia haberi, & diligi, ut sic homines eos facilius imitentur, & virtutis statum æmulentur; si autem contrarium accidat, etiam virtus ipsa contemnitur. Est igitur nocivus modus ex mendicitate vivendi in his qui propter perfectionem virtutis voluntarie paupertatem assumunt.

7. Præterea. Perfectis viris non solum sunt vitanda mala, sed etiam ea quæ mali speciem habent: nam Apostolus dicit I. ad Thessal. cap. v. 22. *Ab omni specie mali abstinete vos:* & Philosophus dicit, quod virtuosus non solum debet fugere turpia, sed etiam quæ turpia videntur. Mendicitas autem habet speciem mali, cum multi propter quæstum mendicent. Non est igitur hic modus vivendi perfectis viris assumendus.

8. Item. Ad hoc datur consilium de paupertate voluntaria, ut mens hominis à solitudine terrenorum remota liberius Deo vacet. Hic autem modus ex mendicitate vivendi, habet plurimum solitudinis: majoris enim solitudinis videtur esse acquirere aliena quam propriis uti. Non ergo videtur conveniens esse hic modus vivendi paupertatem voluntariam assumentibus.

Si quis autem mendicitatem laudare velit propter humilitatem; videtur omnino irrationabiliter loqui. Laudatur enim humilitas secundum quod contemnitur terrena altitudo, quæ consistit in divitiis, honoribus, fama, & hujusmodi; non autem secundum quod contemnitur altitudo virtutis, respectu cuius oportet nos magnanimos esse. Esset igitur vituperanda humilitas, si quis propter humilitatem aliquid faceret quod altitudini virtutis derogaret. Derogat autem ei mendicitas, tum quia virtuosius est dare quam accipere, tum quia habet speciem turpis lucri, ut dictum est. Non est igitur propter humilitatem mendicitas laudanda.

Fuerunt etiam aliqui qui perfectionem vitæ sectantibus dicebant nullam solitudinem esse habendam neque mendicando, neque laborando, neque sibi ali-

quid reservando; sed oportere eos à solo Deo sustentationem vitæ expectare: propter quod dicitur Matth. vi. 25. (1) *Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis, aut corpori vestro, quid induamini: & iterum 34. (2) Nolite in crastinum cogitare.* Hoc videtur omnino irrationabile.

1. Stultum enim est velle finem, & prætermittere ea quæ sunt ordinata ad finem. Ad finem autem comestionis ordinatur sollicitudo humana per quam sibi victum procurat. Qui igitur absque comestione vivere non possunt, aliquam solitudinem de victu querendo debent habere.

2. Præterea. Sollicitudo terrenorum non est vitanda, nisi quia impedit contemplationem æternorum. Non potest autem homo mortalem carnem gerens vivere quin multa agat quibus contemplatio interrumpatur, sicut dormiendo, comedendo, & alia hujusmodi faciendo. Neque igitur prætermittenda est sollicitudo eorum quæ sunt necessaria ad vitam, propter impedimentum contemplationis.

3. Sequitur etiam mira absurditas. Pari enim ratione potest dicere, quod non velit ambulare, aut aperire os ad edendum, aut fugere lapidem cadentem, aut gladium irruentem; sed expectare quod Deus operetur, quod est Deum tentare. Non est igitur sollicitudo victus totaliter abijcienda.

CAPUT CXXXIII.

Quomodo paupertas sit bona.

UT autem præmissorum veritas manifestetur, quid de paupertate sentiendum sit, ex divitiis consideremus. Exteriores quidem divitiæ sunt necessariae ad bonum virtutis, cum per eas sustentemus corpus, & aliis subveniamus. Oportet autem quod ea quæ sunt ad finem, ex fide bonitatem accipiant. Necesse est ergo quod exteriores divitiæ sint aliquid bonum hominis, non tamen principale, sed quasi secundarium: nam finis principaliter est bonum, alia vero, secundum quod ordinantur in finem. Propter hoc quibusdam visum est quod virtutes sint maxima bona hominis, exteriores autem divitiæ quædam minima bona. Oportet autem quod ea quæ sunt ad finem, modum accipiant secundum exigentiam finis. Intantum igitur divitiæ bonæ sunt, inquantum proficiunt ad usum virtutis. Si vero iste modus excedatur, ut impediatur usus virtutis, non jam inter bona computanda sunt, sed inter mala. Unde accidit quibusdam bonum esse habere divitiis, qui eis uruntur ad virtutes; quibusdam vero malum est eas habere, qui per eas à virtute retrahuntur vel nimia solitudine, vel nimia affectione ad ipsas, vel etiam mentis elatione ex eis consurgente.

Sed cum sint virtutes activæ vitæ, & contemplativæ; aliter utraq; divitiis exterioribus indigent. Nam virtutes contemplativæ indigent ad solam sustentationem naturæ; virtutes autem activæ indigent & ad hoc, & ad subveniendum aliis cum quibus convivendum est. Unde & contemplativa vita etiam in hoc perfectior est, quia paucioribus indiget: ad quam quidem vitam videtur pertinere quod totaliter homo divinis rebus vacet: quam quidem perfectionem doctrina Christi homini suadet. Unde hanc perfectionem sectantibus minimum de exterioribus divitiis sufficit, quantum scilicet necesse est ad sustentationem naturæ: unde & Apostolus dicit I. Timoth.

li 2

vi.

(2) Vulgata: *Ne solliciti sitis animæ vestræ &c.* (2) Ibi: *Nolite ergo solliciti esse in crastinum.*